

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Noiembrie 2022

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul III 2022

Noiembrie 2022

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe--6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.

Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României

Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București

tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
<hr/>	
1. Creditarea companiilor nefinanciare	5
<hr/>	
1.1. Standardele de creditare	5
1.2. Termenii creditării	7
1.3. Cererea de credite	8
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	9
2. Creditarea populației	11
<hr/>	
2.1. Standardele de creditare	11
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	12
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	16
Anexă	18

Sinteză

Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR, situația actuală sau așteptată a capitalului băncii, precum și incertitudinile privind cadrul economic general au fost principalii factori care au determinat băncile din România să înăsprească standardele de creditare în T3 2022. Acest lucru a fost valabil atât pentru împrumuturile acordate companiilor nefinanciare, cât și pentru cele acordate populației. Instituțiile de credit estimează o continuare a înăsprii standardelor de creditare pentru împrumuturile acordate sectorului real pentru T4 2022. Din punct de vedere sectorial, băncile apreciază că riscul de credit asociat creditării companiilor nefinanciare a continuat să se deterioreze, 7 dintre cele 10 sectoare avute în vedere fiind considerate mai riscante în T3 2022 față de trimestrul precedent. Pentru al șaptelea trimestru consecutiv, sectorul energetic este considerat de către instituțiile de credit ca fiind cel mai riscant.

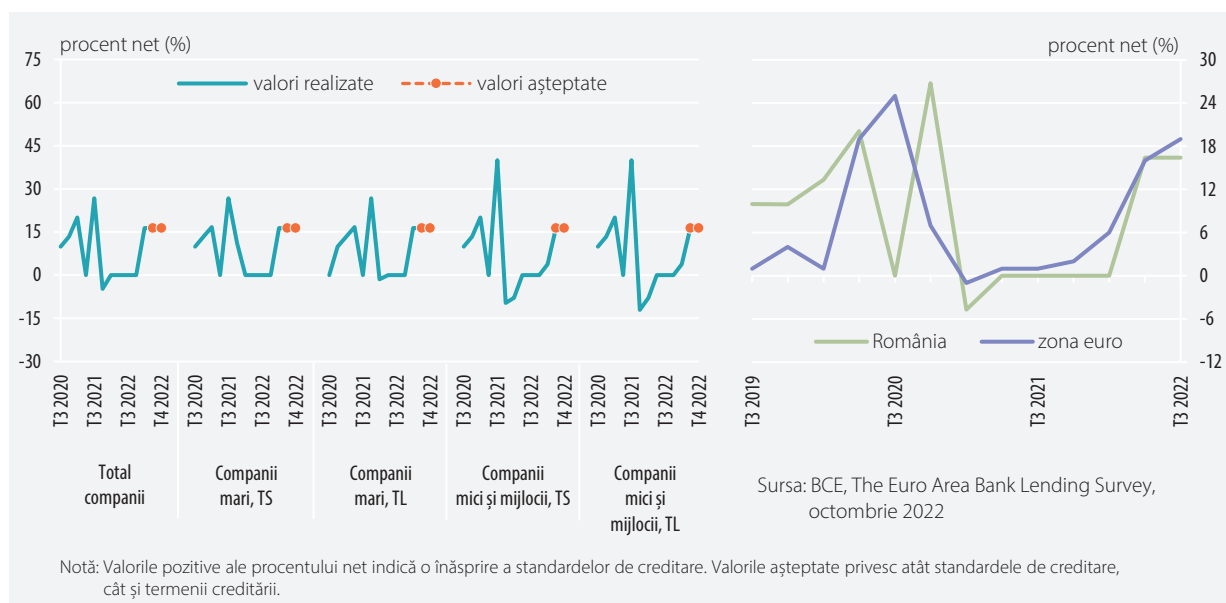
Băncile respondente au apreciat că cererea de credite din partea populației și a companiilor nefinanciare a înregistrat o diminuare moderată în T3 2022. În ceea ce privește evoluția la T4 2022, așteptările instituțiilor de credit referitor la cererea de credite sunt mixte. Astfel, pentru companiile nefinanciare, băncile estimează o ușoară creștere a cererii de credite, în timp ce, în cazul populației, acestea indică o continuare a contracției cererii de credite ipotecare, concomitent cu menținerea constantă a cererii de credite de consum.

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Instituțiile de credit din România au înăsprit standardele de creditare pentru creditele și liniile de credit acordate companiilor nefinanciare în T3 2022, pentru al doilea trimestru consecutiv. Băncile au raportat în aceeași măsură înăsprirea standardelor de creditare (16 la sută procent net) atât la nivel agregat, cât și în cazul tuturor dimensiunilor și maturităților luate în considerare (IMM și corporații și, respectiv, termen scurt și lung). În ceea ce privește T4 2022, respondenții anticipează continuarea înăsprii standardelor de creditare pentru creditele acordate companiilor nefinanciare la nivel agregat, dar și pentru principalele subcategorii, procentul net fiind identic cu cel din acest trimestru, 16 la sută (Grafic 1.1).

Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

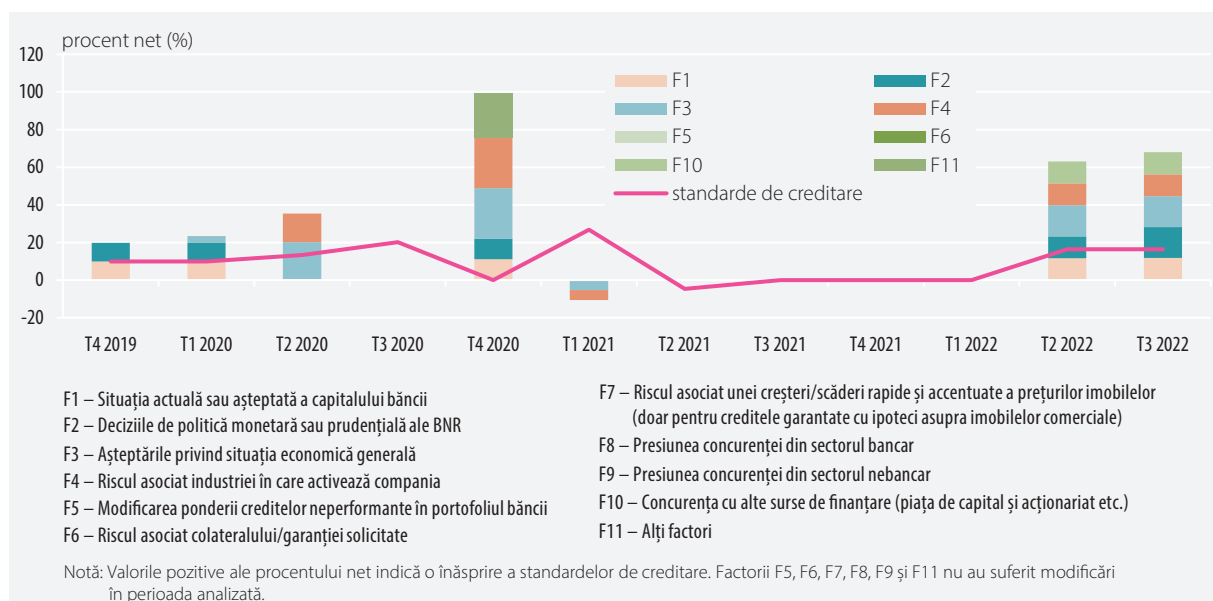

Băncile din zona euro au continuat înăsprirea standardelor de creditare și în T3 2022 (19 la sută procent net) în cazul împrumuturilor și liniilor de credit acordate companiilor nefinanciare. Riscurile privind perspectiva economică, situațiile specifice ale unor industrii sau firme, toleranța la risc în scădere a băncilor, precum și creșterea costurilor de finanțare ale băncilor au contribuit semnificativ la înăsprirea standardelor de creditare. Cererea netă de credite din partea firmelor a înregistrat o creștere în T3 2022, contrar așteptărilor băncilor, fiind susținută de nevoia de finanțare a capitalului de lucru și a stocurilor, în contextul creșterii costurilor de producție, în timp ce investițiile fixe au avut o contribuție negativă la cererea netă de credite. Pentru T4 2022, instituțiile de credit din zona euro indică o înăsprire puternică a standardelor de creditare pentru companiile nefinanciare, comparativ cu acest trimestru, concomitent cu o reducere moderată a cererii de credite din partea acestora.

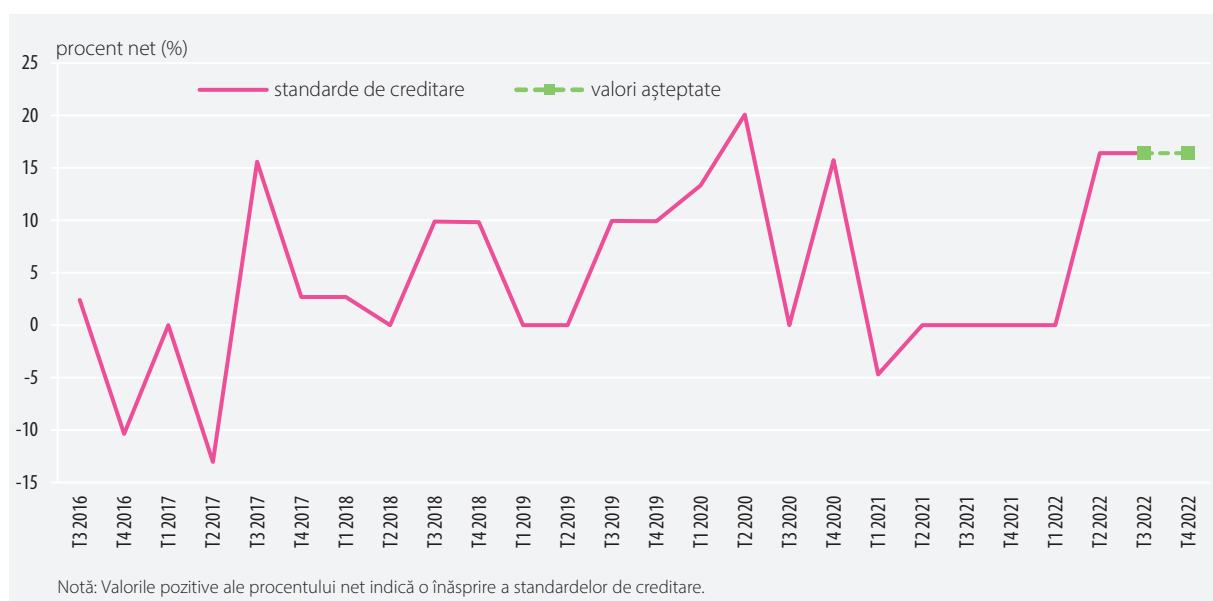
Conform instituțiilor de credit autohtone, factorii care au contribuit la înăsprirea standardelor de creditare autohtone în T3 2022 sunt: (i) deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR (16 la sută procent net), (ii) așteptările privind situația economică generală (16 la sută procent net), (iii) situația actuală sau așteptată a capitalului băncii (12 la sută procent net), (iv) riscul asociat industriei în care activează compania (12 la sută procent net) și (v) concurența cu alte surse de finanțare (12 la sută procent net) (Grafic 1.2). Ceilalți factori nu au avut impact asupra standardelor de creditare.

Băncile au raportat continuarea înăspririi standardelor de creditare pentru creditele garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale în T3 2022 (16 la sută procent net) (Grafic 1.3). Instituțiile de credit indică menținerea tendinței de înăsprire a standardelor de creditare pentru aceste produse la T4 2022 (16 la sută procent net).

Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

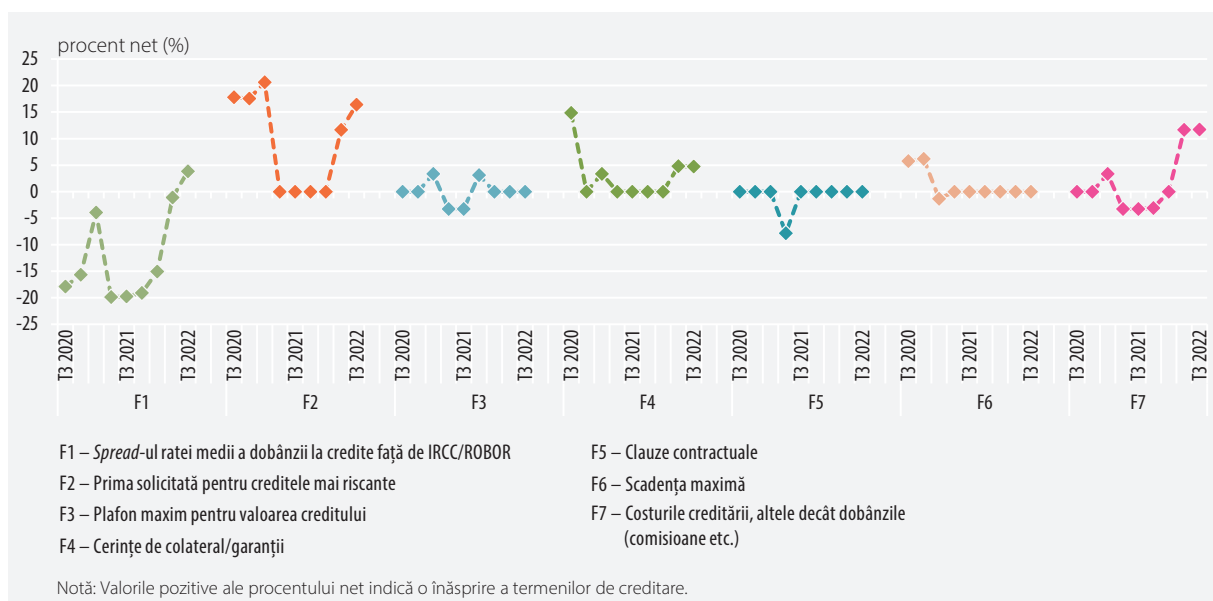

Grafic 1.3. Modificări trimestriale ale standardelor de creditare pentru credite garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale

1.2. TERMENII CREDITĂRII

Termenii creditării care au contribuit la îndeplinirea standardelor de creditare în T3 2022 au fost: (i) prima solicitată pentru creditele mai riscante (16 la sută procent net), (ii) costurile creditării, altele decât dobânzile (12 la sută procent net), (iii) cerințele de colateral/garanții (5 la sută procent net) și (iv) *spread*-ul ratei medii a dobânzii la credite față de ROBOR 1M (3 la sută procent net). Restul termenilor s-au menținut constanți (Grafic 1.4).

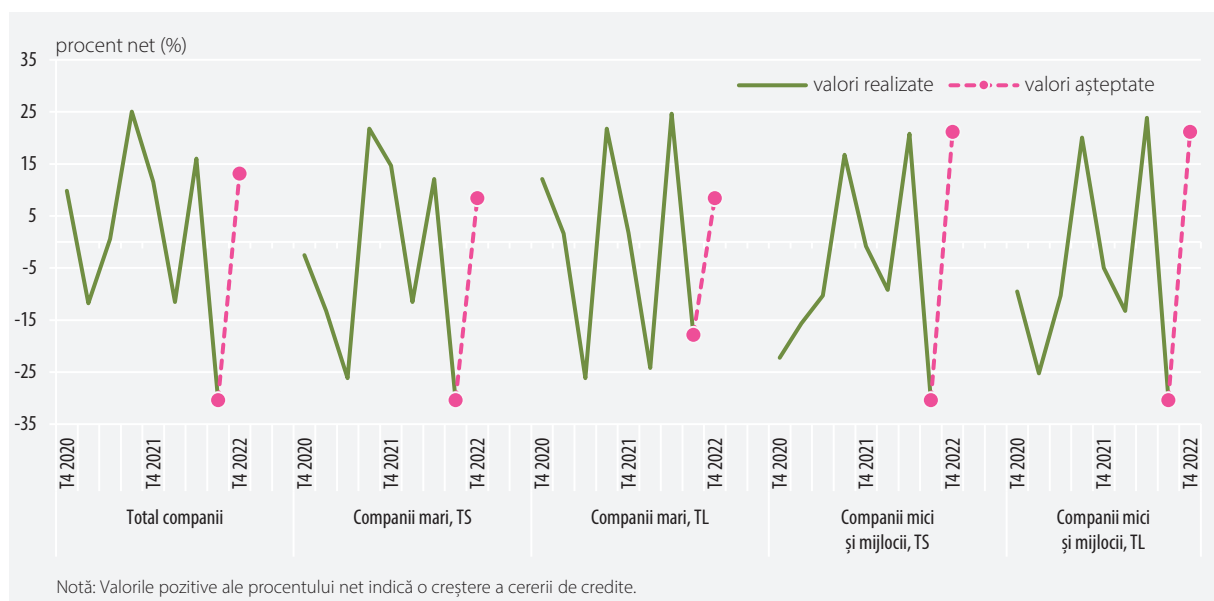
Grafic 1.4. Modificarea termenilor contractelor de creditare

1.3. CEREREA DE CREDITE

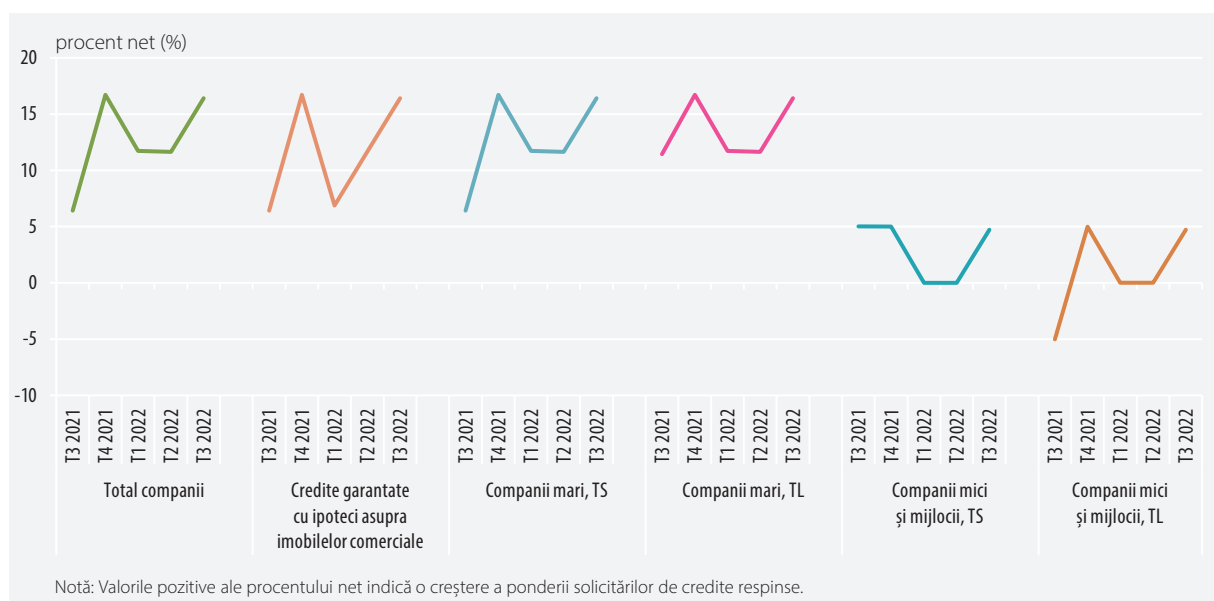
Pentru T3 2022, un procent considerabil dintre băncile respondente au indicat o scădere a cererii de credite din partea companiilor nefinanciare la nivel agregat (-30 la sută procent net), evoluții similare înregistrându-se și în cazul principalelor categorii avute în vedere. La nivelul corporațiilor, instituțiile de credit au observat o scădere, în special a cererii pentru creditele pe termen scurt (-30 la sută procent net), dar și pentru creditele pe termen lung (-18 la sută procent net). De asemenea, și în cazul IMM, băncile au raportat reducerea cererii de credite (-30 la sută procent net), indiferent de maturitate. Referitor la T4 2022, 87 la sută dintre instituțiile de credit mizează pe o menținere a cererii de credite din partea companiilor nefinanciare la nivel agregat. În ceea ce privește corporațiile așteptările sunt mixte, 82 la sută dintre respondenți estimează menținerea cererii de credite, 13 la sută arată o creștere moderată, iar 5 la sută indică o scădere moderată, indiferent de maturitate. Pe segmentul IMM, băncile se așteaptă la o creștere moderată a cererii de credite (21 la sută procent net) (Grafic 1.5).

Instituțiile de credit au indicat o creștere moderată a ponderii solicitărilor de credite respinse (16 la sută procent net), atât la nivel agregat, cât și pe segmentul corporațiilor în T3 2022. În cazul IMM, peste 95 la sută dintre respondenți consideră că ponderea creditelor solicitate și respinse a rămas constantă în acest trimestru (Grafic 1.6).

Grafic 1.5. Dinamica cererii de credite

Grafic 1.6. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

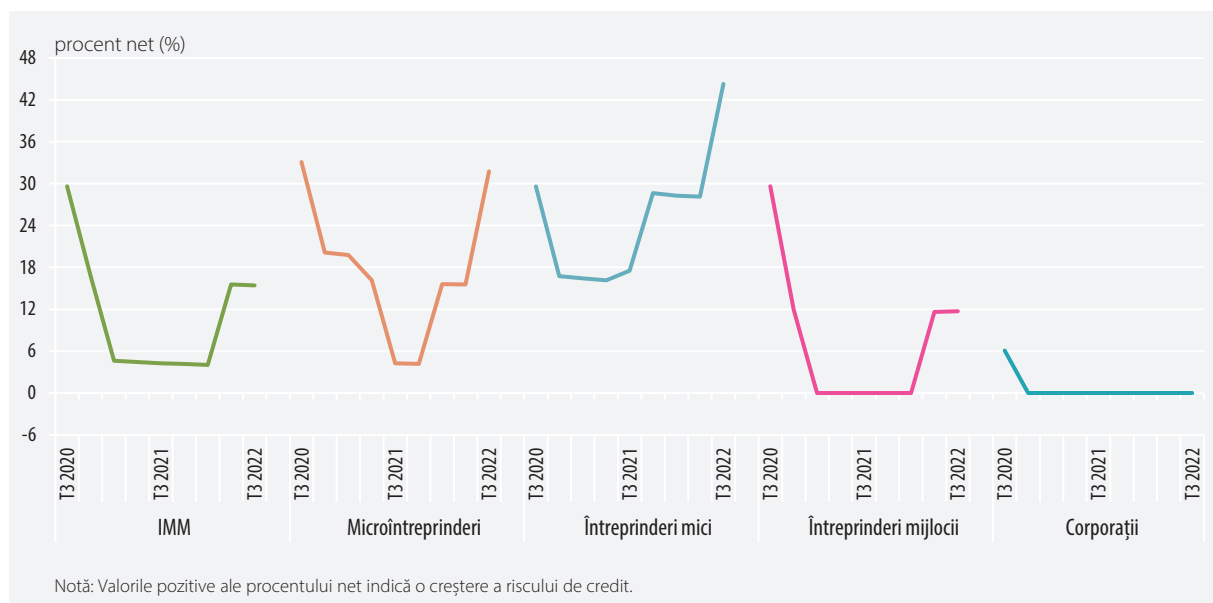

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

Toate băncile respondente au indicat că riscul de credit pentru corporații a rămas nemodificat în T3 2022, iar o proporție de 15 la sută dintre acestea au apreciat că riscul de credit asociat creditării IMM a înregistrat o creștere moderată. Din perspectiva categoriilor de IMM, 44 la sută dintre instituțiile de credit au considerat că întreprinderile mici au devenit mai riscante în T3 2022 (în creștere față de 28 la sută

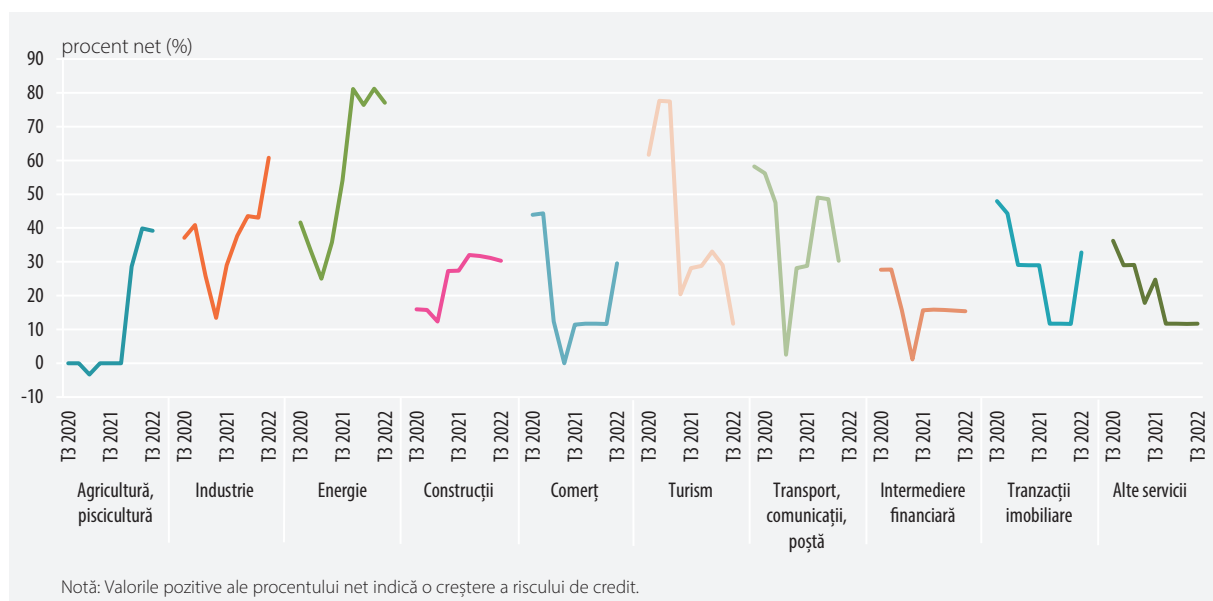
în T2 2022), aceasta fiind considerată cea mai riscantă categorie de către sectorul bancar. Mai mult, 32 la sută dintre bănci și-au înrăutățit perspectiva asupra riscului de credit asociat microîntreprinderilor (în creștere față de 16 la sută în T2 2022) și, similar trimestrului precedent, 12 la sută dintre acestea consideră că întreprinderile mijlocii au consemnat o deteriorare a riscului de credit (Grafic 1.7).

Grafic 1.7. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii

Din punct de vedere sectorial, băncile apreciază că riscul de credit asociat creditării companiilor nefinanciare a continuat să se deterioreze în T3 2022 față de trimestrul anterior pentru 7 dintre cele 10 sectoare avute în vedere (peste 15 la sută procent net). Sectorul energetic, marcat în continuare de evoluții nefavorabile, inclusiv pe fondul invaziei ruse în Ucraina, rămâne considerat cel mai riscant sector de către instituțiile de credit (77 la sută procent net, cu 4 puncte procentuale mai puțin față de T2 2022). Acesta este urmat de industrie (61 la sută procent net, în creștere față de 43 la sută procent net în T2 2022), agricultură (39 la sută procent net), tranzacții imobiliare (33 la sută procent net, o creștere importantă față de 12 la sută procent net), construcții (30 la sută procent net), transport (30 la sută procent net, în scădere față de 49 la sută procent net în T2 2022) și comerț (30 la sută procent net, în creștere puternică față de 12 la sută procent net în T2 2022). În același timp, riscul de credit s-a menținut aproximativ constant pentru sectoarele turism, intermediere financiară și alte servicii (Grafic 1.8).

Nivelul pierderii în caz de nerambursare (LGD) a consemnat o diminuare cu 4 puncte procentuale în T3 2022, comparativ cu perioada anterioară, înregistrând valoarea de 39 la sută. Din punct de vedere sectorial, LGD s-a redus pentru majoritatea sectoarelor de activitate, cel mai ridicat nivel fiind înregistrat în sectoarele construcții (42 la sută), industrie (41 la sută) și imobiliar (40 la sută).

Grafic 1.8. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate

2. Creditarea populației

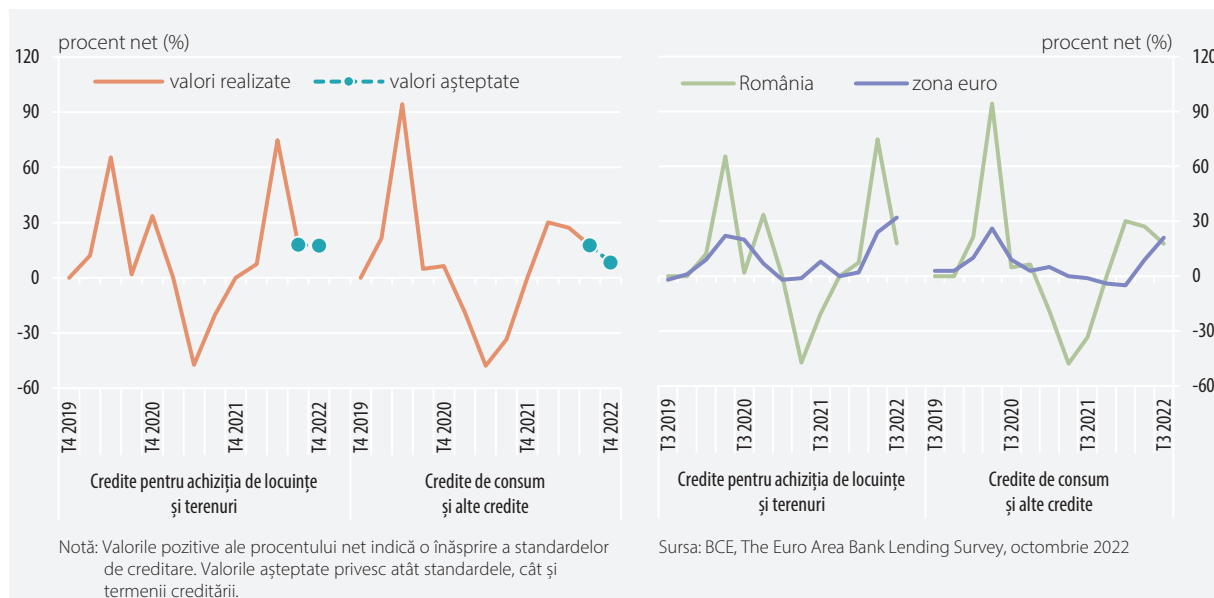
2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Instituțiile de credit autohtone au înăsprit într-o oarecare măsură standardele de creditare în T3 2022, atât pentru creditele destinate achiziționării de locuințe și terenuri (procent net de 17,9 la sută), cât și pentru cele de consum acordate populației (procent net de 17,7 la sută). Pentru T4 2022, băncile estimează continuarea acestei tendințe de înăsprire pentru ambele categorii de împrumuturi acordate gospodăriilor, Grafic 2.1.

La nivelul zonei euro, T3 2022 a fost marcat de o nouă înăsprire puternică a standardelor de creditare pentru creditele imobiliare, fiind cea mai semnificativă de la T4 2008 până în prezent. Pentru creditele destinate consumului standardele de creditare au înregistrat o mai mică înăsprire, însă de asemenea pronunțată. Pentru creditele imobiliare, percepția riscului în creștere, toleranța la risc diminuată, costurile de finanțare ale băncilor și situația bilanțieră au fost factorii determinanți ai înăspririi, pe când pentru creditul de consum percepția riscului în creștere a contribuit în principal la această evoluție. În T3 2022, a fost remarcată o scădere substanțială a cererii pentru împrumuturile destinate achiziționării de locuințe și o reducere moderată a celei pentru creditele de consum. Pentru ambele categorii de credit, nivelul general al dobânzilor și diminuarea încrederii consumatorilor au contribuit în mod negativ la dinamica cererii. În T4 2022, băncile respondente anticipează

înăsprirea netă a standardelor de creditare pentru toate împrumuturile acordate populației, o cerere semnificativ mai slabă pentru creditele imobiliare și o diminuare relativ puternică a cererii pentru creditele de consum.

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației

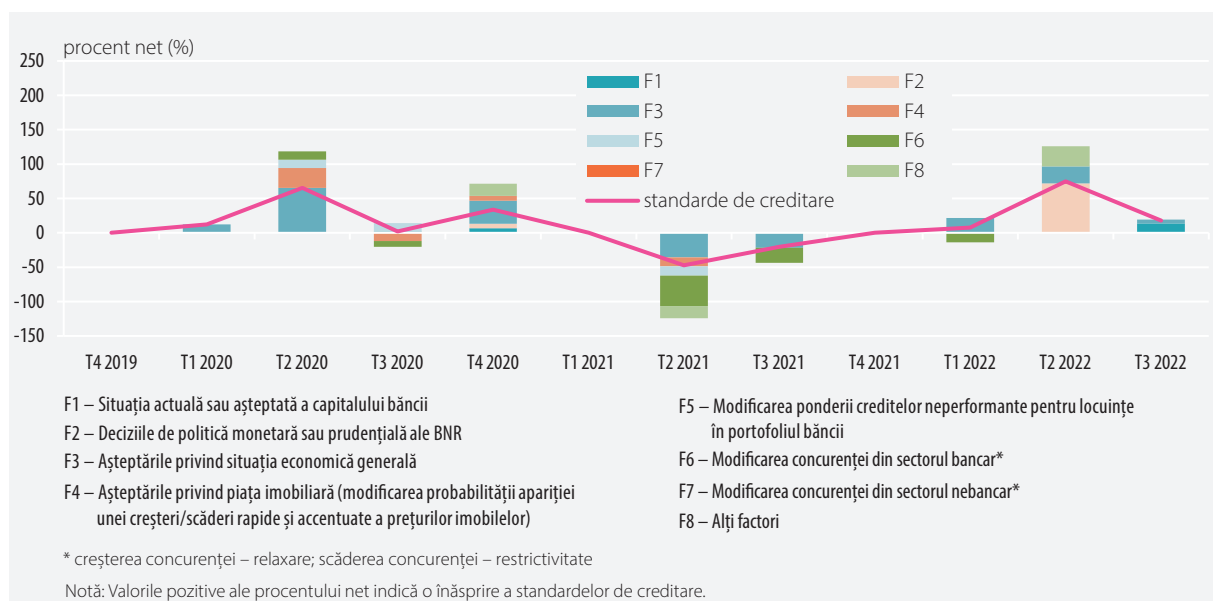

Pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele destinate populației intrate în stare de nerambursare s-a diminuat la 45,1 la sută, o scădere de 2,1 puncte procentuale comparativ cu trimestrul precedent. Valoarea LGD a scăzut pentru toate segmentele de creditare. Astfel, în cazul creditelor de consum negarantate se înregistrează o scădere de 2,27 puncte procentuale (de la 67,2 la sută în T2 2022 la 64,9 sută în T3 2022), iar pentru cele garantate o diminuare de 1,41 puncte procentuale (de la 31,3 la sută în T2 la 29,9 la sută în T3).

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii (13,9 la sută procent net) și așteptările privind situația economică actuală (5,5 la sută procent net) au determinat înăsprirea standardelor de creditare pentru împrumuturile ipotecare în T3 2022, Grafic 2.2.

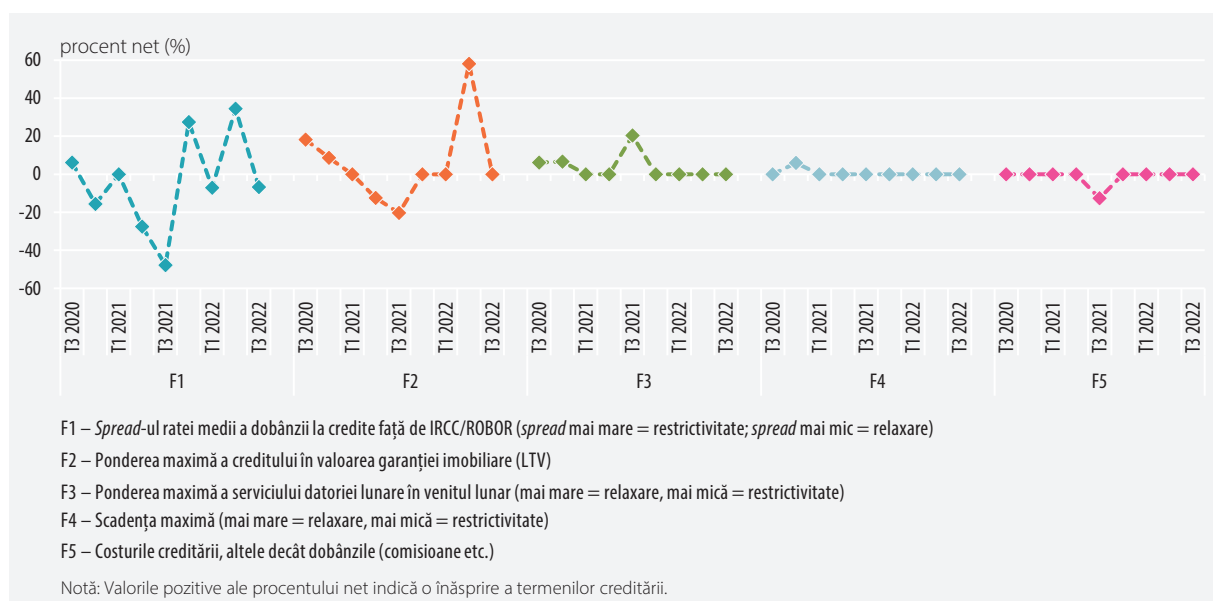
Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

În ceea ce privește termenii contractelor de credit, 53 la sută dintre respondenți au considerat că *spread*-ul ratei medii a dobânzii la credite față de IRCC/ROBOR s-a menținut relativ constant, 27 la sută dintre aceștia au indicat că *spread*-ul a contribuit în sensul relaxării în T3 2022, iar 20 la sută că acesta a contribuit în sensul înăsprii (Grafic 2.3). Ceilalți termeni ai creditării au rămas nemodificați.

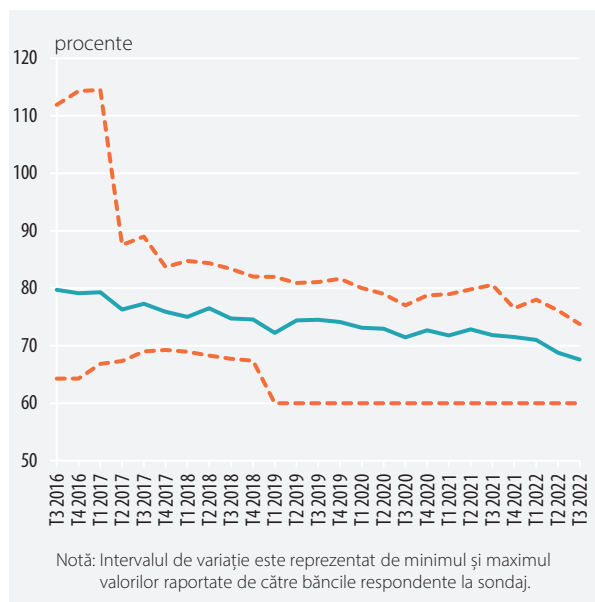
Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare

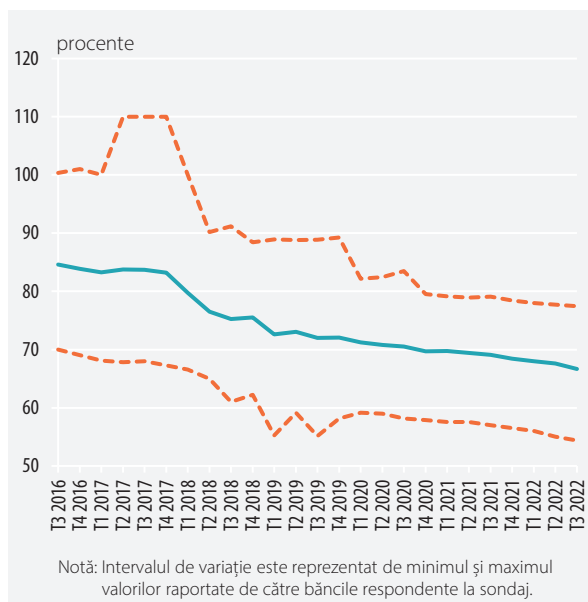
Nivelul mediu al indicatorului *loan-to-value* (LTV) pentru creditele nou-acordate în ultimele trei luni a scăzut cu 1 punct procentual, la 68 la sută (Grafic 2.4), în timp ce

valoarea pentru creditele totale acordate a atins 67 la sută, o diminuare de 1 punct procentual (Grafic 2.5).

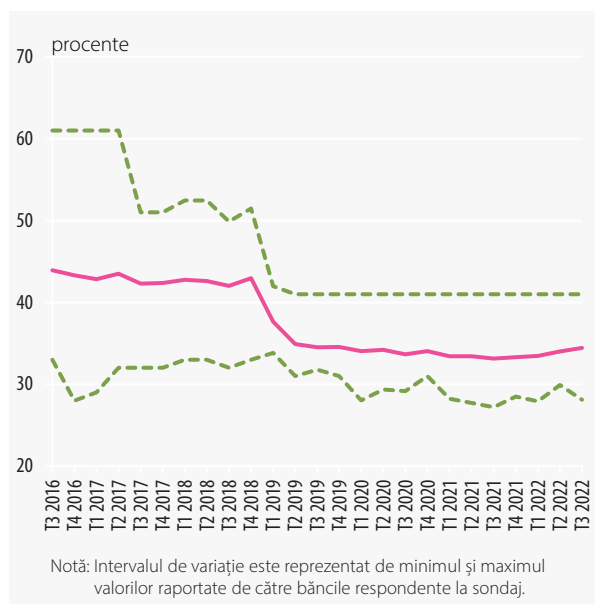
Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

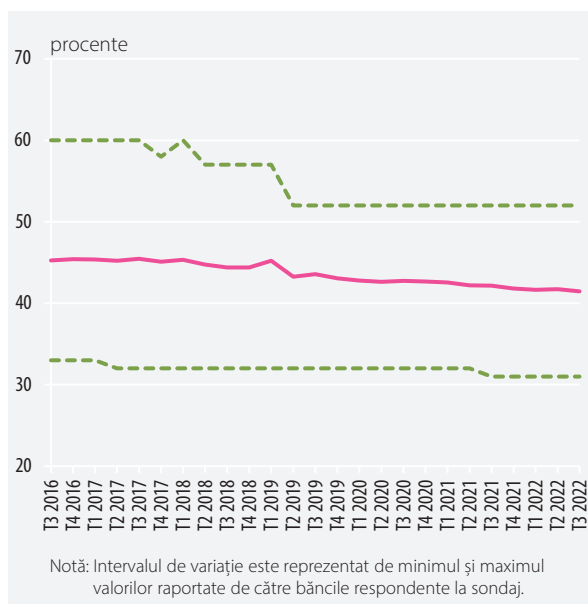
Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite ipotecare acordate

Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite ipotecare acordate

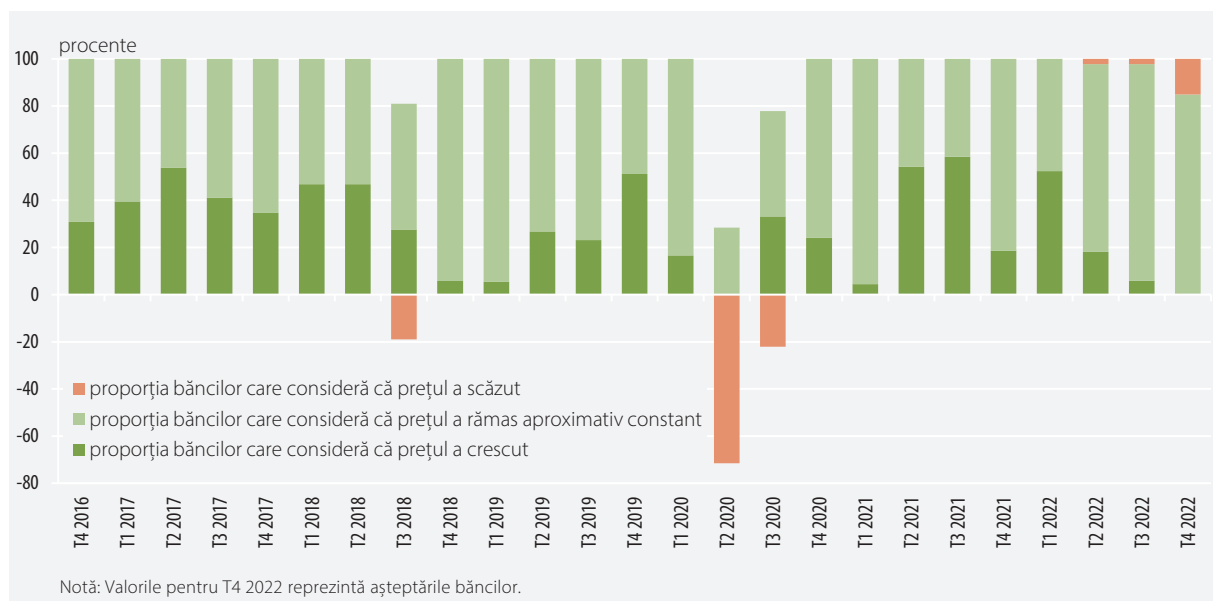

Valoarea medie a gradului de îndatorare aferent portofoliului de credite nou-acordate în T3 2022 a rămas constantă, la 34 la sută, și a scăzut cu 1 punct procentual, la 41 la sută pentru creditele totale acordate (Graficele 2.6 și 2.7).

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor locuințelor

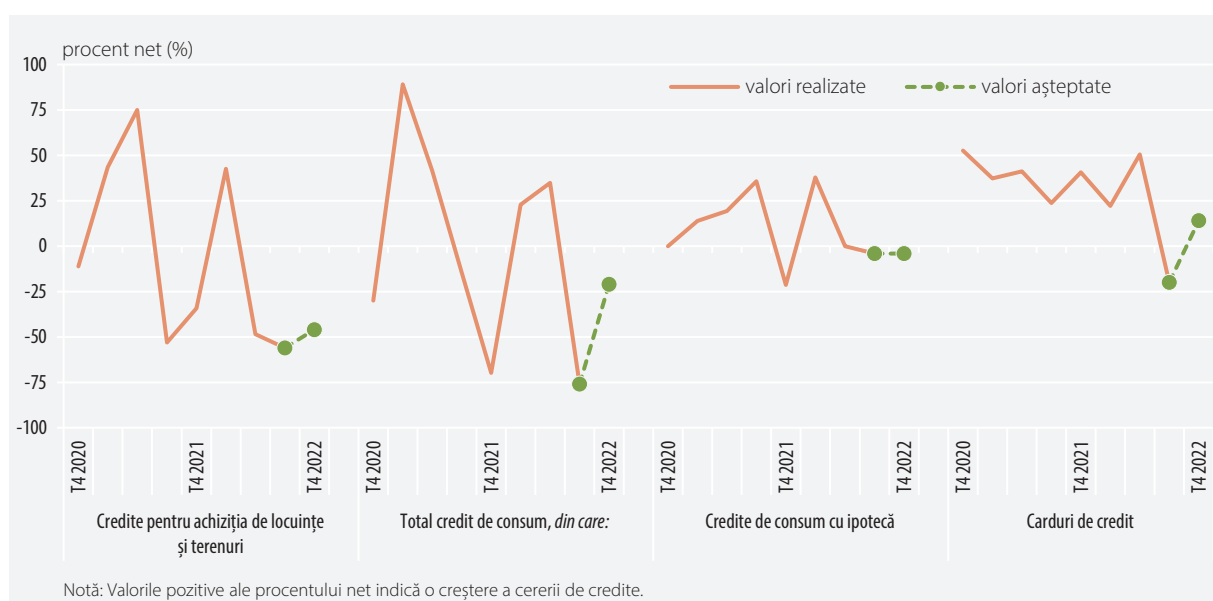
Conform majorității instituțiilor de credit respondente (91,8 la sută) prețul pe metru pătrat al unei locuințe a rămas aproximativ neschimbat în T3 2022. Perspectivele asupra următorului trimestru sunt de menținere a nivelului prețurilor, Grafic 2.8.

Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierii băncilor

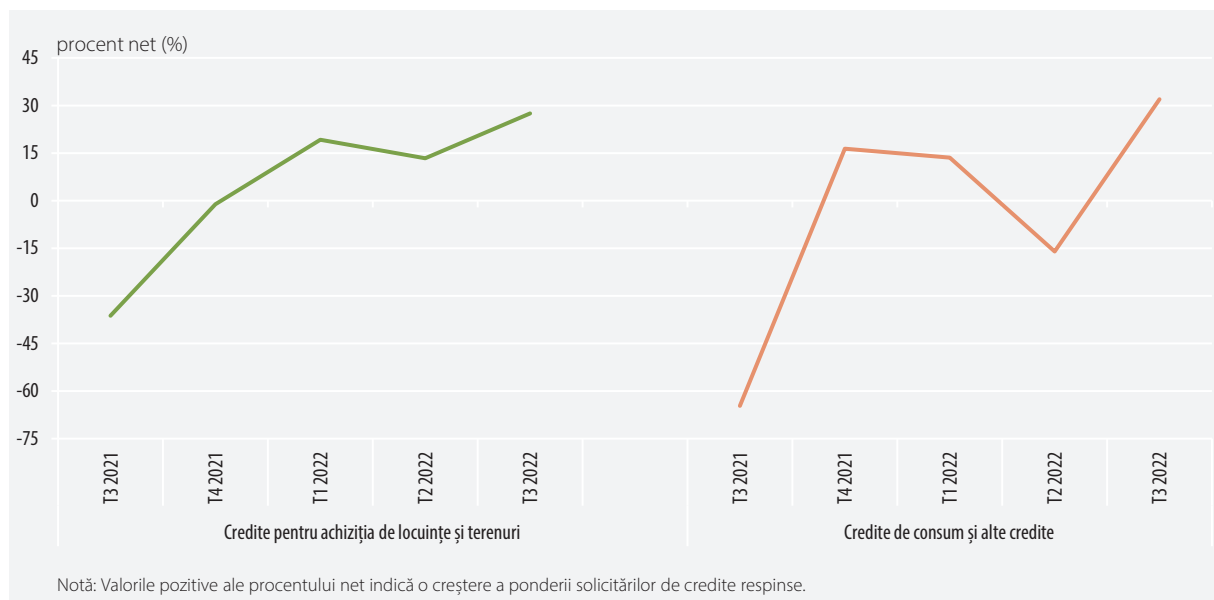
În proporție de 63,6 la sută, băncile participante au indicat o cerere moderat mai scăzută pentru creditele de achiziționare a locuințelor și terenurilor, pe când 29 la sută au remarcat o cerere nemodificată în T3 2022. Pentru ultimul trimestru al anului curent, 54,2 la sută dintre instituțiile de credit respondente se așteaptă la o cerere aproximativ constantă, iar 43,5 la sută la o cerere mai redusă.

Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite

Instituțiile de credit au raportat în proporție de 72,5 la sută menținerea constantă la T3 2022 a ponderii creditelor imobiliare respinse de către bănci, iar 27,5 la sută dintre respondenți au indicat o pondere moderat mai mare, Grafic 2.10.

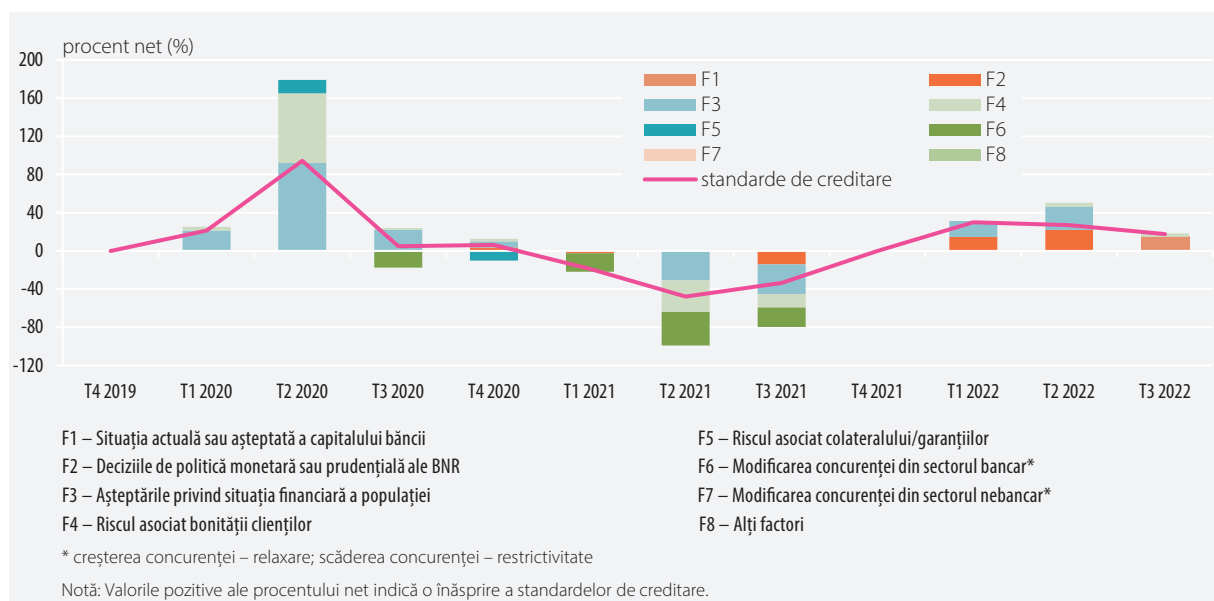
Grafic 2.10. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

Factorii care au influențat standardele de creditare pentru creditele de consum în sensul înăspririi în T3 2022 au fost situația actuală sau așteptată a capitalului băncii (14,6 la sută procent net) și riscul asociat bonității clienților (3,8 la sută procent net), Grafic 2.11.

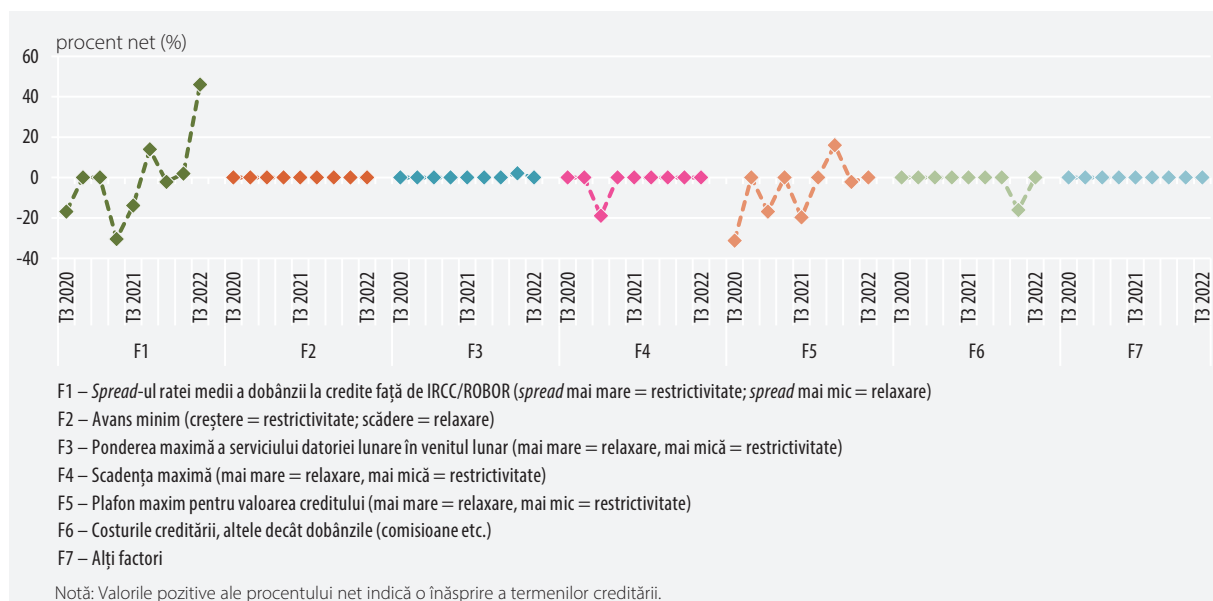
Grafic 2.11. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Băncile au identificat *spread*-ul ratei medii a dobânzii la credite față de IRCC/ROBOR drept unicul factor ce a contribuit la înăsprirea standardelor de creditare aferente creditelor de consum în T3 2022 (46 la sută procent net).

Grafic 2.12. Termenii creditului de consum

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

În cel de-al treilea trimestru al anului curent instituțiile de credit respondente, în proporție de 75,9 la sută, au indicat o cerere moderat mai redusă, iar 24,1 la sută o cerere aproximativ neschimbată. Pentru creditele de consum cu ipotecă aproximativ toate băncile consideră că cererea a rămas constantă (96,2 la sută). Cardurile de credit au înregistrat o cerere constantă conform a 75,5 la sută dintre respondenți, 22,4 la sută considerând că cererea a fost ușor mai scăzută. Peste jumătate dintre participanții la sondaj au remarcat o cerere mai redusă pentru creditele de consum negarantate (75,9 la sută), în timp ce 24,1 la sută au văzut o cerere nemodificată. Pentru următorul trimestru băncile se așteaptă la menținerea constantă a cererii din partea populației pentru toate tipurile de credit de consum.

Similar creditelor imobiliare, mai mult de jumătate dintre instituțiile de credit (68 la sută) au indicat o rată de respingere a solicitărilor de credite de consum aproximativ constantă, 32 la sută raportând o cerere moderat mai ridicată.

Anexă

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex.: rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției ipotecare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net (sold conjunctural).

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriș standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni, iar așteptările se referă la următoarele trei luni.

